

- широке використання зрідженого природного газу, альтернативних видів пального, нових транспортних засобів – електромобілів;
- введення різних присадок і нейтралізаторів до складу палива, які забезпечують його бездимне згоряння;
- використання новітніх систем запалювання, які сприяють повному згорянню палива;
- покращення екології великих міст за рахунок виконання вимог екологічного законодавства, заборони будівництва у центрі міст автостоянок, контролю зведення автозаправних станцій у межах міста, будівництво об'їзних доріг, припинення масового вирубування дерев і паркових насаджень під приводом "санітарного" рубання, розроблення шумового захисту і стимулювання екологічно безпечного транспорту.

Література

1. Романченко І.С., Сбитнев А.І. Створення системи керування станом навколишнього середовища у Збройних Силах України// Наука і оборона. – 2003, № 1. – С. 38-43.
2. Гутаревич Ю.Ф., Матейчик В.П., Копач А.О. Шляхи підвищення екологічної безпеки дорожніх транспортних засобів// Вісник східноукраїнського НУ ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2004 № 7(77), ч 1. – С. 11-15.
3. Рудзінський В.В. Новітні системи нейтралізації шкідливих викидів дизелів вантажних автомобілів// Автошляховик України. – 2008. – № 1. – С. 8-9.
4. Підлісна М.С. Облікування та нормування викидів забруднюючих речовин в атмосферу парком озброєння і техніки// Наук.-техн. зб. – Львів: ЛВІ. – 2004, вип. 3. – С. 72-76.
5. Слюсаренко О.І. Каталітичний нейтралізатор – як спосіб розв'язання екологічної проблеми автомобільних викидів// Наук.-техн. зб. – Львів: ЛВІ. – 2005, вип. 4. – С. 54-56.
6. Литвин Л.Л., Калінін О.М., Климчук В.Т. Обґрунтування необхідності ремонту автомобільної техніки. Місце ремонту в експлуатаційному циклі військової автомобільної техніки// Наук.-техн. зб. – Львів: ЛВІ. – 2005, вип. 4. – С. 40-42.
7. Глушко О.В., Клюев Н.В. Труд и здоровье водителя автомобиля. – М.: Транспорт, 1991. – 223 с.
8. Марцкерле Ю. Современный экономичный автомобиль/ Пер. с чешск. В.Б. Иванова. – М.: Машиностроение, 1987. – 320 с.

УДК 330.322:504

*Ст. наук. співроб. Ф.А. Важинський, канд. екон. наук;
мол. наук. співроб. В.М. Черторижський – ІРД НАНУ;
студ. А.В. Колодійчук – НУ "Львівська політехніка"*

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Досліджуються питання залучення іноземних інвестицій та їх вплив на рівень екологічної безпеки як важливого фактора конкурентоспроможності країни та її регіонів загалом.

Ключові слова: іноземний капітал, конкурентоспроможність, регіон, екологія.

*Senior research worker F.A. Vazhyns'ky; junior research worker
V.M. Chertoryz'ky – IRD NANU; stud. A.V. Kolodiychuk –
NU "L'vivs'ka Politekhnik"*

Foreign capital: ecological aspect

In article questions of attraction of foreign investments and their influence on a level of ecosafety as the factor of competitiveness of the country and its regions are investigated.

Kewwords: the foreign capital, competitiveness, region, ecology.

Одним з важливих напрямів інвестиційної політики України є залучення іноземного капіталу. Відомо також, що як з точки зору потреб України, так і з точки зору міжнародних стандартів, приплив цього капіталу в економіку України до 2003 р. був незначним і не відповідав основним параметрам її економіки: масштабам країни, обсягам виробництва, зокрема екологічних товарів, природно-ресурсного потенціалу, чисельності кваліфікованої робочої сили.

У 2007 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено \$8 млрд. 710,6 млн. прямих інвестицій. Із країн СНД надійшло \$632,9 млн. (7,3 % загального обсягу), з інших країн світу – \$8 млрд. 77,7 млн. (92,7 %). Згідно з даними Держкомстату в цілому приріст сукупного об'єму іноземного капіталу в економіку країни, з урахуванням його переоцінки, втрат і т. ін., за 2007 р. становив – \$7 млрд. 882,1 млн., що на 67,1 % більше приросту за 2006 р. Впродовж 2007 р. 65 підприємств отримали інвестиції у розмірі \$20 млн. кожне, з них \$10 – \$100 млн. і більше.

Найбільше у 2007 р. виріс капітал нерезидентів із Кіпру – на \$2 млрд. 754,3 млн., Нідерландів – на \$977,4 млн., Швеції – на \$869,3 млн., Російської Федерації – на \$460,1 млн., Австрії – на \$441,4 млн., Об'єднаного Королівства – на \$405,4 млн., Німеччини – на \$339,8 млн. І надалі нарощують свій капітал інвестори із Польщі (приріст капіталу становить \$275,9 млн.), Віргінських островів, Британських (\$239,5 млн.) і Франції (\$215,9 млн.).

Значний приріст іноземного капіталу у 2007 р. відбувався на підприємствах, що здійснюють фінансову діяльність – на \$2 млрд. 277,8 млн., операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг і надання послуг підприємцям – на \$782,0 млн., будівництво – на \$779,4 млн., а також на підприємствах промисловості – на \$2 млрд. 26,9 млн., у т.ч. добувної – на \$627,9 млн. і переробної – на \$1 млрд. 393,5 млн.

Загальний об'єм прямих іноземних інвестицій, вкладених в Україну, на 1 січня 2008 р. становив \$29 млрд. 489,4 млн., що на 36,5 % більше об'ємів інвестицій на початок 2007 р. в розрахунку на одну людину – \$636,5 (на 1 січня 2005 – \$176,5 на людину) [1].

Незважаючи на зростання інвестицій в економіку України екологічним проектам першість не належить. Аналіз галузевої структури інвестицій в основний капітал свідчить, що здебільшого капітальні інвестиції зросли у галузі транспорту і зв'язку, в легкій промисловості і машинобудуванні. Щодо потенціалу екологічних інвестицій в проекти спільного впровадження технологій в країнах з перехідною економікою, за даними вчених Інституту економічних досліджень і політичних консультацій, він оцінюється в \$2,5-5,8 млрд.

Незважаючи на оптимістичні перспективи щодо залучення іноземних інвестицій, є певні побоювання стосовно справжнього підґрунтя цих проектів. Отже, цілком можливо, що іноземний інвестор, зважаючи на менш жорсткі екологічні норми України, ставить перед собою цілі зовсім іншого ґатунку – зменшити конкурентоспроможність українського підприємства, використовуючи ті ж самі екологічні аргументи. Наприклад, Україні буде запропоновано застаріле екологічне устаткування або країна-інвестор не здій-

снюватиме принципової модернізації технології, обмежуючись простішим вдосконаленням, наприклад, повітроочисних фільтрів. Такі методи не дадуть змогу досягти максимального зменшення викидів. Принаймні, годі сподіватися на те, що західний інвестор "вироснуватиме" потенційного конкурента, передаючи йому сучасні технології [2].

Вітчизняній промисловості потрібні десятки мільярдів доларів для повноцінної еколого-технологічної модернізації, а не сотні мільйонів, які можна отримати від проектів спільного інвестування. А отже, багато що, залежить від сторін переговорів – українських власників підприємств і потенційних західних інвесторів, які, звичайно, можуть знайти точки зіткнення своїх інтересів еколого-економічного характеру.

Аналіз розподілу інвестицій останніми роками показує, що пріоритетними напрямками (сегментами) подальшого розвитку національного екологічного ринку були й у недалекому майбутньому будуть: 1. Охорона водних ресурсів (приблизно 62 % спільних інвестицій); 2. Охорона атмосферного повітря (16 %); 3. Охорона надр і раціональне використання мінеральних ресурсів, земель, природно-заповідного фонду (12 %); 4. Використання і переробка відходів (10 %) [3,4].

Офіційно визначеними пріоритетними завданнями для іноземного інвестування екологічної сфери економіки України є:

- виробництво екологічно чистих товарів широкого вжитку з орієнтацією на підвищення якості життя, культури споживання;
- структурна перебудова економіки, створення сучасної галузевої структури на основі технологічного оновлення виробництва (впровадження ресурсощадних, екологічно чистих технологій);
- подолання залежності України від імпорту;
- розвиток ринкової інфраструктури для більш ефективного просування товарів до споживачів;
- розвиток екологічної інфраструктури;
- реабілітація забруднених радіонуклідами територій.

Є загальні цілі, які за допомогою залучення іноземного капіталу вирішуються і на рівні окремого підприємства, і на рівні регіону або країни в цілому. Це – підвищення технічного рівня і розширення масштабів виробництва, впровадження екологічно чистих технологій підвищення конкурентоспроможності вітчизняних екологічних товарів і послуг з метою виходу на зовнішній ринок. Проте шляхи вирішення цих завдань для кожного з названих рівнів є різними.

Сьогодні інвестиційне співробітництво на рівні підприємств має здійснюватися з урахуванням того, що більшість українських підприємств не мають у наявності власної валюти, а вільні кошти для її купівлі на біржі тяжко обмежені. У цьому випадку перевіреною формою тривалого співробітництва з іноземним партнером з метою залучення передової технології, може бути співпраця саме на підставі договору (контракту).

З метою залучення коштів міжнародних інвесторів для кредитування суб'єктів малого та середнього підприємництва на рівні регіону доцільно вжити таких заходів:

- підготовку пропозицій щодо усунення правових, адміністративних, економічних та організаційних перепон для надходження інвестицій в регіон;
- надання пільг з оподаткування підприємств, які спрямовуються на розвиток власного виробництва в екологічних сферах (із створенням нових робочих місць);
- надання юридичних, експертно-консультаційних послуг;
- забезпечення умов для розвитку перспективних форм фінансування та кредитування малого бізнесу, в тому числі лізингу, франчайзингу, кредитних спілок та ін.;
- створення ефективної інфраструктури підтримки підприємництва на обласному та районному (міському) рівнях;
- підтримку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємництва, включаючи сприяння розвитку їх торговельних, науково-технічних, виробничих, інформаційних зв'язків з підприємцями інших країн;
- розробку пропозицій щодо вдосконалення прийняття рішень про можливе зниження податків і зборів стосовно підприємництва, що діє у пріоритетних напрямках підприємницької діяльності;
- забезпечення участі підприємців області в регіональних конкурсах на пільгове кредитування загальнообласних проектів підприємств у сфері інноваційного підприємництва та високих екотехнологій.

Визначаючи регіональні пріоритети розвитку іноземної інвестиційної діяльності, домінуючим фактором для України необхідно вважати нерівномірність територіального розміщення еколого-економічного потенціалу держави. Це спричиняє істотні соціально-економічні диспропорції, які негативно впливають на безпеку держави.

Водночас, є всі підстави стверджувати, що практично всі західні регіони України поки що не використовують свій потенціал у таких пріоритетних для країни сферах, як екологічна інфраструктура, транспортно-комунікаційна інфраструктура, міжнародний туризм тощо. А такі області, як Львівська, Волинська, Закарпатська і Чернівецька, мають найкращі умови для розвитку регіональних форм інтернаціоналізації (прикордонної торгівлі, створення вільних економічних зон тощо) [5].

Внаслідок активного придбання або відкриття іноземних філій у відповідних місцевих галузях відбувається їх технологічне оновлення, яке стимулює діяльність й інших галузей. Іноземний сектор спонукає місцеві фірми до впровадження сучасних технологій, форм організації і управління виробництвом, нових методів маркетингу, що приводить до раціоналізації виробництва та підвищення його ефективності [6,7].

Іноземний капітал сприяє насиченню внутрішнього ринку країн – реципієнтів товарами і послугами, що обумовлює до збільшення експорту товарів і послуг.

На жаль, приплив іноземного капіталу супроводжується зростанням навантаження на природу країни, порушенням норм природокористування та забрудненням навколишнього середовища. Екологічні "переваги розміщення" стають причиною переміщення брудних підприємств у країни, де екологічні стандарти та екологічне законодавство є більш м'якими, ніж у країнах з розвиненою економікою. Треба зауважити, що норми, закріплені в базових угодах Світової організації торгівлі (СОТ), стосуються тільки торгівлі та зов-

сім ігнорують пов'язані з нею проблеми екологічного захисту, права споживачів та виробників [8]. Щодо конкурентних переваг, красномовно зауважує керівник дослідницького центру "Ренесанс Капіталу" Роланд Неш, менш жорсткі, ніж в Європі, норми екології залишаються важливою конкурентною перевагою українських підприємств" [9].

Як ми бачимо, позитивні та негативні ефекти іноземних капіталовкладень в країну існують пліч-о-пліч. Поки що мало розкриті механізми на національному і міжнародному рівня, які могли б підтримувати позитивні для національної економіки ефекти і зупиняли б негативні. Тому політика стосовно інвесторів повинна бути результатом ретельного дослідження всіх "за" і "проти". Політика широкого притягнення іноземних інвестицій у різних формах передбачає дотримання інтересів національної еколого-економічної безпеки.

Відповідно до світової практики ті чи інші обмеження стосовно розміщення іноземного капіталу (інвестицій) на території країни зберігаються, адже у випадку проведення політики максимальної лібералізації зовнішньоекономічної діяльності заборони або обмеження поширюються і на продаж акцій іноземцям у відповідних галузях. У Японії, наприклад, у галузі зв'язку і деяких інших продаж акцій іноземцям заборонено [10].

Обмежувальну практику щодо іноземного капіталу треба застосовувати у всіх випадках, коли він спрямований на монополізацію окремих галузей, перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності вітчизняного виробництва на зовнішніх і внутрішніх ринках, спричиняють зростання безробіття, сприяють нелегальному вивезенню стратегічних матеріалів, технології, капіталу.

Проблеми еколого-економічної безпеки в процесі притягнення іноземного капіталу, інвесторів виникають у зв'язку з тим, що сьгоднішні курси акцій українських компаній низькі. Це дає змогу іноземцям купувати акції за центи, і таким чином вони стають стратегічними інвесторами. Купуючи за безцінь українські підприємства, великі іноземні фірми не завжди сприяють розвитку нашої країни, а іноді можуть прагнути усунення конкурента на українському ринку.

На наш погляд, підвищенню привабливості іноземних інвестицій екологічного спрямування на рівні регіону сприятимуть такі заходи:

- на рівні окремих регіонів (зокрема прикордонних) застосування активної інформаційної політики щодо інвестиційних можливостей території;
- надання уваги проблемам побудови адекватних методик рейтингової оцінки інвестиційної привабливості регіонів (для іноземних інвесторів є важливою інформація про рентабельність виробництва);
- підтримка належного стану основних фондів. Серйозні інвестори, які справді здатні вкласти кошти у виробництво, не можуть не зацікавитись можливістю придбати готові до використання основні фонди, не вкладаючи кошти у будівництво.

Доцільно створити національний інвестиційний банк для середньо-і довгострокового кредитування екологічно спрямованих інвестиційних програм, мережу кредитних союзів для надання кредитів суб'єктам підприємницької діяльності на придбання устаткування природоохоронного призначення тощо.

Для розширення іноземного капіталовкладення необхідно вдосконалювати законодавчу і нормативну бази, покращувати організацію роботи з іноземними інвесторами. Але головною умовою позитивних зрушень в інвестиційному кліматі є початок стійкого економічного росту, що сприятиме розширенню внутрішнього ринку, в якому особливо зацікавлені іноземні інвестори.

Література

1. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://economic-ua.com/articles/29673>
2. **Іваненко-Свиницька І.Є.** Іноземні інвестиції в Україні: стан та можливості залучення// Формування ринкових відносин в Україні. – 2003, № 4 (23). – С. 43.
3. **Баласинович Б.О., Ріхард Меркер.** Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України// Дослідження соціально-економічних проблем перехідного періоду, вип. III/ ЧТЕІ КНТЕУ. – Чернівці. – С. 34-41. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.eco.com.ua/cgi-bin/index.cgi?id=1783>
4. **Екологія входить у ринок.** Ольга Попова. Дзеркало тижня On The WEB. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.zn.kiev.ua/ie/show/364/32523/>.
5. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: http://www.niurr.gov.ua/ukr/econom/invest/rozdil_2-2.htm.
6. **Прямые иностранные инвестиции для России: стратегия возрождения промышленности.** – М.: Финансы и статистика, 1999 С. 15.
7. **Любен Кирев.** За и против иностранных инвестиций// Проблемы развития внешне-экономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: Сб. научн. тр. – Донецк: ДонНУ. – 2000, ч. 2. – 252 с.
8. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: http://www.greenparty.org.ua/ua/about/news_pzu/.
9. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.rionews.com.ua/statja.php>.
10. **Мацука В.Н.** Методи регулювання міжнародної інвестиційної діяльності на національному рівні// Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: Сб. научн. тр. – Донецк: ДонНУ, 2002. – 678 с.

УДК 3338.45:624:349.442](447) *Магістрант Н.О. Феньо; доц. В.Є. Швець, канд. екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ БУДІВНИЦТВА

Запропоновано підхід до формування документального забезпечення та організації екологічної експертизи, який передбачає скорочення процесу отримання дозволів, проектів, погоджень, зменшення витрат суб'єктів будівництва, а також заборону на отримання документального забезпечення, яке може призвести до екологічної чи технологічної катастрофи.

Ключові слова: будівництво, документальне забезпечення, екологічна експертиза, суб'єкти будівництва.

Master's degree N.O. Fenio; assoc. prof. V.Ye. Shvec' – L'viv NU named after Ivan Franko

The relevant problems in creating of documental ensuring and organizing of ecological assessment building

This article offers approach to creating of documental ensuring and organizing of ecological assessment, which means reducing the period of receiving permissions projects,